

הכנסת
מרכז המחקר והמידע

7 ביוני, 2007
כ"א בסיוון, תשס"ז

תקופת כהונתו של נשיא בית-המשפט העליון – סקירה משווה

סקירה זאת הוכנה לבקשת ועדת החוקה, חוק ומשפט לקראת דיון בהצעת חוק המבקשת, בין השאר, לקבוע כי תקופת הכהונה של נשיא בית-המשפט העליון וסגנו לא תעלה על שבע שנים.¹ בסקירה מוצגים משך כהונתם של נשיאי בית-המשפט העליון בישראל בעבר ותקופות הכהונה של נשיאי בית-המשפט העליון ב-17 מדינות.

חשוב לציין כי מעמדו, תפקידו ומבנהו של בית-המשפט העליון שונים בכל מדינה ומדינה. במסמך זה נסקרו מוסדות המשמים ערכאה משפטית עליונה לערעורים. לצד בית-המשפט העליון, פועלים לעתים קרובות בית-משפט עליון לעניינים מינהליים ובית-משפט לחוקה כמוסדות נפרדים, אשר בהם נקבעה תקופת כהונה שונה.

על פי ממצאי הבדיקה, מתוך 17 המדינות המוצגות: שתי מדינות אינן מגבילות את משך כהונתו של הנשיא. בתשע מדינות כהונת הנשיא נמשכת עד גיל הפרישה - בין 65 ל-75. שש מדינות מגבילות את משך כהונת הנשיא לשלוש עד שבע שנים.

1. משך כהונתו של נשיא בית-המשפט העליון בישראל

לפי הנוהג, נשיאות בית-המשפט העליון מוענקת לשופט הוותיק ביותר בבית-המשפט העליון.² לפי סעיף 13 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, הנשיא מכהן ממועד בחירתו ועד צאתו לגמלאות בגיל 70. בבית-המשפט העליון כיהנו משנת 1948 ועד שנת 2006 שמונה נשיאים.³

מספר השנים שכהן	סיום תפקיד	כניסה לתפקיד	
6	1954	1948	משה זמורה
11	1965	1954	יצחק אולשן
11	1976	1965	שמעון אגרנט
4	1980	1976	יואל זוסמן
2	1982	1980	משה לנדוי
1	1983	1982	יצחק כהן
12	1995	1983	מאיר שמגר

¹ הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 45) (מינוי ותקופת כהונה של נשיא וסגן נשיא), התשס"ז-2007.
² מרכז המחקר והמידע, מינוי נשיא בית-משפט עליון – סקירה משווה, כתיבה: הודיה קין, 14 במאי 2003.
³ שרה ומאיר אהרוני, מי ומי בישראל, הוצאת מקסם, 2003.

2. משך כהונתו של נשיא בית-משפט עליון במדינות בעולם – פירוט הממצאים

מדינה	שם המוסד	משך כהונתו של נשיא בית-המשפט העליון
אוסטרליה	High Court	עד גיל פרישה – 70
אירלנד	Supreme Court	שבע שנים או עד גיל פרישה – 70
ארצות-הברית	Supreme Court	אין הגבלה ⁴
בלגיה	Cour de Cassation de Belgique	שבע שנים
בריטניה	House of Lords	עד גיל פרישה – 75 ⁵
גרמניה	Bundesgerichtshof	עד גיל פרישה – 65
דרום אפריקה	Supreme Court of Appeal	אין הגבלה
הולנד	Hoge Raad	עד גיל פרישה – 70
הונגריה	Legfelsőbb Bíróság	שש שנים
יפן	Supreme court	עד גיל פרישה – 70
לטביה	Augstākā tiesa	עד גיל פרישה – 70; הנשיא רשאי להאריך את כהונתו בחמש שנים נוספות
ניו-זילנד	Supreme court	עד גיל פרישה – 70
פולין	Supreme Court	שש שנים
פורטוגל	Supremo Tribunal de Justiça	שלוש שנים
קנדה	Supreme Court	עד גיל פרישה – 75
שבדיה	Hogsta Domstolen	עד גיל פרישה – 65
שווייץ	Federal Supreme Court	שש שנים

כתיבה: אתי וייסבלאי

אישור: הודיה קין, ראש צוות

⁴ כהונתו של נשיא בית-המשפט העליון הפדרלי של ארצות-הברית היא לכל החיים. עם זאת, ב-49 מתוך 50 המדינות של ארצות-הברית מוגבלת כהונתם של שופטי בית-המשפט העליון של המדינה ושל נשיאיו. בשתי מדינות השופטים מחויבים לפרוש בגיל 70. ב-47 מדינות נקבעה לשופטים תקופת כהונה של שש עד 14 שנים.

⁵ בשנים האחרונות מונהגת במערכת המשפטית בבריטניה רפורמה כוללת, ובמסגרתה יועברו עד שנת 2009 סמכויות השיפוט מבית הלורדים לבית-משפט עליון נפרד. כהונת שופטי בית המשפט-העליון שיוקם לא תהיה מוגבלת בזמן.

עריכה לשונית : מערכת "דברי הכנסת"

מקורות

מאמרים

מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מינוי נשיא בית-משפט עליון – סקירה משווה, כתיבה: הודיה קין, 14 במאי 2003.

אהרוני, שרה ומאיר, מי ומי בישראל, הוצאת מקסם, 2003.

Belgium, **Rapport annuel de la Cour de Cassation de Belgique: 2005**, in website: www.juridat.be, Last visit: June 6th, 2007.

Steven G. Calabresi & James Lindgren, “Term Limits for the Supreme Court: Life Tenure Reconsidered”, April 7, 2005.

Switzerland, **Die Wege zum Bundesgericht: Kurzer Überblick über die Organisation der Rechtspflege in der Schweiz**, in website: <http://www.bger.ch>, last visit: June 5th, 2007.

חקיקה

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון מס' 45) (מינוי ותקופת כהונה של נשיא וסגן נשיא), התשס"ז-2007.
חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

The Constitution of South Africa, in website: www.info.gov.za, Last visit: June 5th, 2007.

United Kingdom, **Constitutional Reform Act 2005**, in website: www.ospi.gov.uk, last visit: June 5th, 2007.

אתרי אינטרנט

Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union, www.rpcsjue.org.

Dutch Supreme Court, website: www.rechtspraak.nl/Gerechten/HogeRaad, Last visit: June 7th, 2007.

Supreme court of Ireland, website: www.courts.ie, last visit: June 4th, 2007.

Supreme Court of Japan, “Overview of Judicial System in Japan”, in website: www.courts.go.jp, last visit: June 6th, 2007.

The German Supreme Court website: <http://www.bundesgerichtshof.de>, last visit: June 4th, 2007.

Supreme court of Latvia, website: www.at.gov.lv, last visit: June 4th, 2007.

The United Kingdom Parliament website, www.parliament.uk, last visit: June 5th, 2007.